

Valtiontukitarkastelu koskien yhteistyösopimusta Salpausselän kisojen järjestämiseen liittyen vuosina 2026-2028

1. Johdanto

Lahden kaupunki on tekemässä yhteistyösopimuksen Suomen Hiihtoliitto ry:n, Lahden Hiihtoseura ry:n ja Salppuri Oy:n kanssa Salpausselän kisojen järjestämisestä. Sopimuksen laadinnassa on otettu huomioon EU:n valtiontukisäännöt.

Euroopan unionin oikeuden mukaan valtiontuet yritystoiminnalle ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä. SEUT (Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus) 107 artiklan 1 kohdan mukaan jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Valtiontuki voi olla EU:n sisämarkkinoille soveltuvaa, jos tuella edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja SEUT-sopimuksessa määritellyjä tavoitteita. SEUT 107 artiklan 3 kohdan mukaan sallittuna voidaan pitää esimerkiksi sellaista tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä unionissa yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

EU:n valtiontukisääntöjä sovelletaan, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvä samanaikaisesti:

- julkisia varoja kanavoidaan julkisiin tai yksityisiin yrityksiin – yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta
- etu on valikoiva eli kohdistuu vain tiettyihin yrityksiin
- toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tuensaajaa
- toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Komissio tunnistaa omissa ohjeistuksissaan urheilun erityisaseman valtiontukisääntöjen näkökulmasta:

”Urheilun alalla monet jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet eivät ehkä ole valtiontukea, koska tuensaaja ei harjoita taloudellista toimintaa, tai koska jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ei kohdistu vaikutusta. Näin voi tietyissä olosuhteissa olla sellaisten tukitoimenpiteiden tapauksessa, jotka ovat luonteeltaan pelkästään paikallisia tai jotka toteutetaan amatööriurheilun alalla. Perussopimuksen 165 artiklassa tunnustetaan eurooppalaisen urheilun edistämisen tärkeys ottaen huomioon urheilun erityisluonne, sen vapaaehtoistoimintaan perustuvat rakenteet sekä yhteiskunnallinen ja kasvatuksellinen tehtävä.”¹

Nyt puheena oleva sopimus on laadittu ottaen huomioon EU:n valtiontukisäännöt.

2. Valtiontukisääntöjen soveltuminen

2.1. Toiminnan ei-taloudellinen luonne

¹ Ks. Valtiontukia koskeva yleinen ryhmäpoikkeusasetus.

Valtiontukisääntöjen soveltuminen edellyttää, että tuen saaja harjoittaa taloudellista toimintaa, jota on tavaroiden tai palveluiden myyminen markkinoilla.

Sopimuskumppaneista Suomen Hiihtoliitto ry ja Lahden hiihtoseura ry ovat yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Oikeus pohjoismaisten hiihtolajien maailmancup -kilpailun järjestämiseen on Suomen Hiihtoliitto ry:llä, joka on saanut kilpailun järjestämisoikeudet kansainväliseltä hiihtoliitolta. Suomen Hiihtoliitto ja Lahden Hiihtoseura ovat perustaneet yhdessä tapahtumayhtiön (Salppuri Oy), joka sopimuksen nojalla vastaa tapahtuman järjestämisestä ja organisoinnista kokonaisuudessaan.

Salppuri Oy on on yleishyödyllinen yhtiö ja sen tarkoituksena on järjestää Salpausselän kisat ja muita talviurheilutapahtumia Lahdessa. Yhtiöjärjestyksensä mukaan yhtiön tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa omistajilleen. Tämä puoltaa sitä, että yhtiön toimintaa ei lähtökohtaisesti voida pitää valtiontukisäännöissä tarkoitettulla tavalla taloudellisena toimintana.² Lisäksi on syytä huomata, että kilpailun järjestämisessä toimitaan komission kuvaamalla tavalla vapaaehtoisuuspohjalta ja lisäksi mahdollisesti saatavat voitot kanavoidaan edelleen yleishyödylliseen toimintaan. Hankkeessa toteutetaan urheilun yhteiskunnallista tehtävää. Viime vuosien kokemusten perusteella on myös epävarmaa, onko kilpailulla ylipäänsä mahdollista tehdä voittoa, joskaan tätä ei voida pitää valtiontukisääntöjen näkökulmasta ratkaisevana tekijänä.

2.2. Sopimuksen markkinaehtoisuus

Sopimusta on lisäksi arvioitu markkinaehtoisuuden näkökulmasta. Markkinaehtoisissa sopimuksissa ei ole kyse tuesta, vaan markkinaehtoisesta korvauksesta.

Kaupunki maksaa yhteistyösopimuksen nojalla sopimuskorvauksen samastaan näkyvyydestä kilpailujen yhteydessä (2026/ 260 000e, 2027/ 280 000e, 2028/300 000e) sen lisäksi, että kaupunki huolehtii muista sopimuksen mukaisista velvoitteista, kuten kaupungin tilojen ja alueiden käytettävyydestä, suorituspaikkojen kunnostuksesta ja kunnossapitovastuusta, tapahtuma-alueen huolto- ja kunnossapitovastuusta, liikennejärjestelyistä ja tapahtuma-alueisiin liittyvästä viestinnästä ennen tapahtumaa.

Sopimuskorvauksen ulkopuoliset velvoitteet liittyvät läheisesti kaupungin omistamien tilojen ja infran käyttöön ja toimenpiteet tukevat myös kunnan liikuntalain mukaisten velvoitteiden toteuttamista. Mm. kilpailua varten tehtäviä latuja ja maalialuetta voidaan hyödyntää myös laajemmin Lahdessa tapahtuvassa hiihtourheilutoiminnassa. Näin ollen valtiontukisääntöjen näkökulmasta lähinnä sopimuskorvausta on syytä tarkastella tarkemmin. Niiden liikuntapalveluiden toimien arvo, joita Lahti ei pysty omassa toiminnassaan hyödyntämään on noin 110 000 euroa.

3. Markkinataloustoimijaperiaate

Ns. markkinataloustoimijaperiaate on vahvistettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ja sitä on käsitelty valtiontukea koskevassa ns. käsitetiedonannossa. (Euroopan komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen

² Maailmancupin osakilpailussa on kuitenkin kyse sen tyyppisestä toiminnasta, jolla voitaisiin lähtökohtaisesti tavoitella voittoa. Tämän johdosta ei täysin voida täysin poistaa sitä mahdollisuutta, että Salppuri Oy:n toimintaa pidettäisiin yhtiöjärjestysmerkinnästä huolimatta taloudellisena toimintana. Ottaen myös huomioon, että valtiontuen kriteerit tuen valikoivuudesta, kilpailun vääristymisestä tai sen uhasta ja vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan täyttyvät melko helposti, asiaa on perusteltua tarkastella myös sopimuskokonaisuuden markkinaehtoisuuden näkökulmasta. Tässä yhteydessä tehtävien sopimusten tosiasialliset vaikutukset kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan jäänevät kuitenkin todennäköisesti varsin vähäisiksi.

käsitteestä (2016/C 262/01)). Kyseisen periaatteen mukaisesti tehdyt markkinaehtoiset toimet eivät muodosta valtiontukea.

Komission tiedonannon mukaan ehtojen markkinaehtoisuutta arvioidaan niin kutsutun markkinataloustoimijatestin perusteella. Markkinataloustoimijatestin tarkoituksena on selvittää, onko julkinen toimija myöntänyt yritykselle etua, koska se ei ole toiminut markkinataloustoimijan tapaan kyseisessä transaktiossa. Ratkaisevaa on siis se, ovatko julkisyhteisöt toimineet kuten markkinataloustoimija olisi toiminut vastaavassa tilanteessa. Markkinataloustoimijatestin soveltumista ei estä se, että joissakin tilanteissa julkisen sektorin osallistuminen (kun otetaan huomioon sen ainutlaatuinen luonne tai laajuus) on sellaista, jota markkinataloustoimija ei käytännössä voi toteuttaa. Komission ohjeissa ei kuitenkaan ole tarkempia ohjeita tämän tyyppisten yhteistyösopimusten arviointiin.

Lahden kaupunki tavoittelee yhteistyöllä merkittävää positiivista näkyvyyttä kaupungille. Yhteistyön tavoitteena on luoda Lahden kaupungista positiivista mielikuvaa yhtenä maailman johtavana urheilu- ja liikuntakaupunkina sekä Suomessa että kansainvälisesti. Salpausselän kisat tuovat Lahden kaupungille merkittävää positiivista julkisuutta eri medioissa.

Kaupungille kuuluvat Host City Rights -oikeudet, joiden perusteella Kaupunki saa toteuttaa kaupunkimarkkinointia tapahtuma-alueella. Host City Rights -oikeuksiin kuuluvat myös TV- ja muut näkyvyydet seuraavissa tapahtumaan liittyvissä mainos-elementeissä, -välineissä ja -materiaaleissa kansainvälisen hiihtoliitto FIS:n mainossääntöjen mukaisesti:

- Maastohiihdon ja yhdistyn hiihto-osuuden lähtö- ja maali-installaatiot
- Mäkihypyn ja yhdistetyn mäkihypyn lähtöpuomin taustaseinät ja ulosmenoportit
- Maastohiihdon, mäkihypyn ja yhdistetyn TV-haastattelu-, palkintojenjako- sekä pressiseinät
- Maastohiihdon, mäkihypyn ja yhdistetyn kilpailunumeroliivien alaosat
- Tapahtuman markkinointiviestintämateriaalit
- Tapahtuman internet-sivut

Kaupunki saa edellä mainituissa materiaaleissa ja mainosvälineissä näkyvyyttä joko kaupungin nimellä tai logolla.

Kaupunki saa käyttöoikeuden tapahtuman materiaaliin, kuten kilpailujen tavaramerkkiin. Kaupunki saa hyödyntää materiaalia omassa markkinoinnissaan. Lahden Kaupunki mainitaan kaikessa tapahtuman markkinointiviestintäaineistoissa.

Sponsor Insightin tekemän selvityksen mukaisesti Lahden Salpausselän kisojen tv-näkyvyyden arvo vuoden 2024 kisoissa oli noin 8 milj. euroa.

Lahden kaupunki on arvioinut, että sen taloudellinen panos vastaa Lahden kaupungin tapahtumasta saamaa hyötyä ja on markkinaehtoinen.

Em. perusteilla yhteistyösopimusta on pidetty markkinaehtoisena eikä järjestelyyn sovelleta valtiontukisääntöjä.